

Euskalgintzaren eta euskal kulturgintzaren begiragunea eta horren dinamikari buruzko gogoetaren eta kritikaren lekunea izan nahi du, beraz, sail honek.

Euskal kultura — Kultura en Euskadi

Titulu horrekin atera du IPESek bere formazio-koadernoetan 13. zenbakia. 1989ko irailean Bilbon eta Donostian burututiko ikastaldietan eman-dako hitzaldiak eta mahainguruak bildu ditu bertara.

Hitzaldi-mahainguruak entzutekoak izan ziren bezala, koadernoak irakurtzekoa eta aztertzekoa da zinez. Gaien zabalak eta ugariak batetik, eta autoreen itzalak, bestetik, bizia eta erakargarria bihurtzen du zenbakia. Ikuspuntu ezberdinen artean, norbere gogoetarako eta taldeko eztabaidarako gai ugari eskaintzen du. “Euskal Kulturaz” eritzi- eta errebindikazio-artikulu anitz kaleratu ohi da; *Argia* aldizkariak argitaratu ohi duen Urtekariak ere euskal kulturgintzaren kronika eta egoera eman ohi digu. Baina seguruenik lehen aldiz antolatu da horrelako gogoetaldi kolektiboa, kultur soziologiatik begiratuta, gaurko euskal (‘Euskal Herriko’?) kulturgintzaren hainbat sail eta alderdiri buruz. Kulturgintza ez dute, bestalde, adiera literario hutsez ulertu, bertan aurkitzen bait ditugu hirigintzari eta arte plastikoei buruzko lanak ere, kulturaren eta boterearen arteko eta sexua- ren eta kulturaren arteko erlazioari buruzko gogoeta eta kritikekin batera.

Ikastaldiaren eta koadernoaren izenburua (euskarazko-gaztelaniazkoa) adierabikoa edo kontraesanekoa agertzen zaigu. Edonor konturatzen da berehala euskarazkoak eta erdarazkoak bi gauza ezberdin adierazten dituztela. Agian antolatzaileek anbiguotasun horixe nabarmendu nahi izan dute; beharbada ez dute alde aurretik beren jarrerarik agertu nahi izan, partaideen eritziak ez behartzearren; ala hor azpian dagoen eta behin baino gehiagotan azaleratu den eztabaida amaigabea zirikatu nahi izan dute?

Dena dela, jarrera argiago eta garbiagorik uste izatekoa zen antolatzaileen aldetik; harrigarria gertatzen bait da, hainbat hitzaldi orokor eta sailkakoen (erdarazko gehienen eta euskarazko batzuren) aurkibide luzearen erdian honelako titulua aurkitzea: «Euskal Kultura: Euskal Kultura gaur». Beste guztia “Cultura en Euskadi” ote da?

Ez da unea oraingo hau, ‘Euskal Kulturari’ buruzko definizio zaharrak aztertzen edota berriren bat defendatzen hastekoa. Bada koadernoan bertan hizlari bat baino gehiago, antolatzaileen anbiguotasuna bere aldetik argitu beharrean gertatu dena, bere hitzaldia zegokion lekuan kokatzeko.

Kultura nazionalaren ideia ez da han eta hemen falta, baztertzeko nahiz defendatzeko. Nazionala deitu ala ez, kezka sakon bat dago funtsean, aspalditxo honetan kulturgin hainbatek agertu duena eta koadernoko zen-

bait autoreren gogoan dagoena: Euskal Herriaren berreraikuntza nazionalaren funtsezko dimentsioa da Euskal Kulturaren berbizkundera. Horrek, berriz, kultur proiektu berri, zabala eta irekia eskatzen du.

***Euskadi Kulturala* eta «información cultural»**

BAT aldizkariaren bigarren zenbaki hau kaleratu orduko, *Euskadi Kulturala* hilabetekariak bere seigarren zenbakia argitaratua izango du. Jendetasunak eskatu ohi du, aldizkariak zorion eta urte askotarako! esanez agurtzea besteren baten jaiotza. BATEk ez du jendetasunean huts egin nahi. Beraz, ongi etorri!

Revista de información cultural du azpitolutzat aldizkariak. Eta «4.000 bat kultur gizoni eginiko itaunketak» adierazi dien interesak bultzatu omen ditu honelako aldizkaria kaleratzera. Aldez aurretiko interes horretaz gain, Jaurilaritzako Kultura eta Turismo Sailaren erabateko babesaren izan dutela aitortzen du aurkezpenean.

«Euskadiko Kulturaren nondik norakoen berri, zehatz-mehatz ematea» du helburu hilabatekari berriak. Helburua txalogarria benetan, gure egunkarietako orririk gehien-gehienak politikak eta kirolak jaten bait dituzte, eta kulturarako orrialde triste batzuk besterik ez zaizkie geratzen.

Euskarazko titulua eta erdarazko azpitolua gora behera, bi hizkuntzak nahasian darabiltza aldizkariak; baina erdara da guztiz nagusi.

Jakin dugunez, Jaurilaritzaren erabateko babes hori erabateko subentzioa eta gastu-estaltzea da. Aldizkaria dotorea da paperez, kolorez, irudiz eta moldez. Dohan banatzen dute: dohan eta nonbait oso esku zabalez, etxe eta kultur zentru bat baino gehiagotan hainbat ale ikusi bait ditugu, postako sorta berebean etorriak.

Zoritxarrez, horrela banatzen diren orri eta aldizkariaren helmuga badakigu zein izaten den sarritan: paperontzia edo zakarrontzia. Hala ere, beste zenbait 'kultur gizon' eta 'kultur emakume' ezagunen aldetik kezurik entzun izan dugu, beraiei ez zaiela iristen eta. E.H.U.ko irakasleak kulturginginak izanik lanbidez, horien helbideak eskuratzea ez dirudi, ordea, ez nekeza eta ez azkena izan beharko lukeenik era horretan horrelako aldizkaria banatzekoan. Atrebentzia ez bada, edozein kulturazalek eska diezaiokeela esango nuke *Aska* argitaratzaileari, eta bidaliko diotela uste dut.

Batek baino gehiagok kritikatu du, ez samin eta garratzasunik gabe, eta seguruenik ez arrazoirik gabe, horrelako ekintza kulturazkoaren azpian nabari den kultur politikaren okerra, batez ere euskal kulturgingintzako hainbat elkarte eta erakunde herritarren oso baliozko ekimen aipagarri eta aupaga-